

(לא, מט) [והמצפה. י"א שהוא המצפה שבהר גלעד (רש"י) וי"א הגל והמצבה שהן גבוהין ורואין מהן (לק"ט)].

(לא, נד) ויקרא לאחיו לאכל לחם. הם קרוביו שבאו עם לבן (ת"י).

(לב, ב) ויפגעו בו מלאכי אלקים. מלאכים ממש י"א ס' רבוא וי"א ק"כ רבוא (ב"ר ספ"ד) וי"א ד' אלפים רבוא (שם פ"ה) וי"א ב' אלפים רבוא (מדרש אגדה ריש וישלח) וי"א ע"ב אנשים מעבדי יצחק ששלחה רבקה (סה"י) וי"א אברהם ויצחק היו שבאו בדמות מלאכים (זוהר ויקרא נ"ה ע"ב).

וישלח

(לב, ג) וישלח יעקב מלאכים. הם המלאכים שפגע בהם (ב"ר ספ"ט). וי"א שלוחי בשר ודם (זוהר בלק דף ר"ב ע"ב). וי"א מאלה שראה עולים ויורדים בסולם שהם מאותם שנגלו ללוט. (ש"ך עה"ת עה"פ והנה מלאכי אלו' לעיל כ"ח, י"ב).

(לב, ו) וארבע מאות איש. בניו ובני שעיר (סה"י). וי"א מלכים היו וי"א אפרכין וי"א ראשי גייסות (ב"ר).

(לב, ז) [עברתי את הירדן הזה. רוחבו נ' אמה (ספרי פ' ואתחנן) וסמוך לטבריא היה (ב"ר)].

(לב, יד) [ויקח מן הבא בידו. י"א עוף בשם נץ וי"א נשר (ע' בתו"ש) וי"א אבנים טובות ומרגליות (תנחומא ישן וילקוט רמז קל"ג)].

(לב, טז) ויתן ביד עבדיו. דמשק בן אליעזר ואלינוס בן אליעזר (סה"י) ועשרה מעבדיו (סה"י).

(לב, יז) וריוח תשימו בין עדר. אלפים אמה (הדר זקנים מבעה"ת). ועשרה עדרים היו (סה"י).

(לב, כה) ויאבק איש עמו. זה שרו של עשו (ב"ר פ"ז וע' תנחומא סי' ח' זוה"ק וישלח ק"ע א') וי"א זה מיכאל (תנחומא החדש סי' ז' וילקוט בשם מדרש אבכיר וע' ב"ר פ"ח) י"א זה גבריאל (זוה"ק בא מ"א ב')

ועי' איכ"ר פ"ג סי' ח') וי"א זה מטטרון (מדרש זרובבל או"מ ע' קנ"ט).
[וי"א מלאך שבא להצילו ושמו ישראל (פדר"א פ' ל"ז) וע'
בהערה ק"ח].

(לב, כה) עד עלות השחר. ליל פסח הי' (תוס' השלם ורוקח). [וי"א ט' באב
היה (ע' בהערה) קט. וי"א יוהכ"פ היה (זוהר בלק דף רב ע"ב)]

(לב, כו) [ויגע לו בכף ירכו. י"א ירך ימין וי"א בשני ירכיו (חולין צ"א) וי"א
בירך שמאל (ב"ר ע"ח ו').]

(לב, כט) ויברך אותו שם. א"ל יה"ר שיהיו בניך צדיקים כמותך (ילקוט בשם
מדרש אבכיר) וי"א ברכת כהנים ברכו (רבנו בחיי בשם מדרש) וי"א
שיזכו בניו לעבוד את בוראם בירושלים (לקח טוב).

(לג, יח) [ויבא יעקב שלם עיר שכם. ערב שבת היה (ב"ר ע"ט ו').]

(לג, יח) [ויחן את פני העיר. י"א ששלח דרונות לעשירים וי"א שהעמיד
איטליזין ומכר בזול וי"א שקבע תחומין (ב"ר) וי"א שתיקן להם
מטבע וי"א מרחצאות (שבת ל"ג ב').]

(לד, א) ותצא דינה. בת שש שנים היתה (סוף מס' סופרים).

(לד, ב) שכם בן חמור. בן חדקם בן פרד (סה"י).

קח. ז"ל הרד"ל שם "ס"ל דמלאך רחמים היה וכדמפרש ואזיל וכו' וכן בב"ר איכא
מ"ד מיכאל וגבריאל היה. וע"ש בפ"י "פר אחד" שהק' דזה המלאך בא להלחם כדמביא
קרא ויאבק, ופגם ירכו והוא צולע ועשאו בעל מום, ואיך הוא שבא להצילו מעשו וכו'?
ונוכל ליישב דכיון דהודה על הברכות ואדרבה ברך אותו בתוספת ברכה, והודה המלאך
דיעקב נצחו, כ"ז הועיל להתיר כחו של עשו וכו' ע"כ. ובאמת יש להעיר כן גם לדברי
מי שאומר שהיה מיכאל וכדו' וע' שם בהמשך עוד תירוץ ע"ז.

קט. תורת משה דברים עמ' י"א. וכ"כ בסה"ד בשם המהרש"ל, שהביא כן מהמקובלים,
ולדבריו סדר הזמנים מתאימים. משא"כ דעת התוס' ורוקח כאן דהיה כליל פסח צ"ע ממ"ש
רבינו לעיל עה"פ ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלום הלילה בשם התנחומא, דליל פסח
היה, ולא יתכן דבאותו לילה אירעו שתי הדברים, שהרי ממשמעות הפסוקים לכאור' דלכל
הפחות עברו שני לילות בינם. וכ' לי ע"ז רבינו דכנראה מדרשים חלוקים. וכן העיר החוות
דעת בהגש"פ מעשה נסים, על הפיוט אז רוב ניסים הפלאת, דאיתא שם "הפחדת ארמי
באמש לילה וישראל ישר לאל ויוכל לו לילה", שהפייטן חיבר שני מדרשים חלוקים. וע'
במגדים חדשים.

- (לד, ה) [ויעקב שמע. ע"י ב' עבדיו ששלחם להביא את דינה (סה"י)].
- (לד, יג) ויענו בני יעקב. זה שמעון ולוי (סה"י).
- (לד, כד) וימולו כל זכר. תתקכ"א זכרים מלו (סה"י) ובילקוט ראובני פ' פנחס פ' ושם איש ישראל המוכה בשם מדרש אי' כ"ד אלף נהרגו מבני שכם ובתו"ש ס"פ חקת בשם מדרש אי' כ"ב אלף).
- (לד, כה) שמעון ולוי אחי דינה. לוי בן י"ג שנה הי' (ב"ר פ"פ סי' י').
- (לד, כז) [בני יעקב באו. ביום המחרת (מדרש שכ"ט)].
- (לד, כט) ואת כל טפם ואת נשיהם שבו. פ"ה נשים ומ"ז טף (סה"י).
- (לה, ד) ויטמון אותם יעקב. ואח"כ הוציאוהו משם והוא פסל מיכה והוא עגל ירבעם (תוס' השלם בהשמטות).
- (לה, ז) [ויבן שם מזבח. חידש את האבן אשר שם מראשותיו. (לק"ט)].
- (לה, ח) [תחת האלון. עץ ששמו אלון (סה"י) וע' ברש"י].
- (לה, ח) דבורה מינקת רבקה. בת עוז (סה"י) וי"א אמה של רבקה היתה (מדרש אגדה).
- (לה, ט) וירא אלקים וגו' ויברך אותו. זה ברכת אבלים (ב"ר ספפ"א). [וי"א על שנכנס בסוד העיבור (סה"י)].
- (לה, יא) גוי וקהל גוים. גוי זה בנימין וקהל גוים זה מנשה ואפרים (ב"ר פפ"ב).
- (לה, יא) ומלכים מחלציד יצאו. זה שאול ואיש בושת (ב"ר פפ"ב). [וי"א זהו ירבעם (מאפרים) ויהוא (ממנשה) (מדרש לקח טוב)].
- (לה, יד) [ויצק עליה שמן. שמן זית י' (ת"י) כמלוא פי הפך (ב"ר פ"ב)].
- (לה, יח) ויהי כצאת נפשה כי מתה. ע"ל פ' ויחי פ' ואני בבאי מפרץ מתי הי', ובת ל"ז נפטרה (ס"ע פ"ב וגו' הגר"א ל"ו וה"ה בילקוט רמז קל"ה) ולאה בת מ"ד (שם וגו' הגר"א מ"ה ובמדרש תדשא פ"ח אי' בת מ"ז)

קי. וע' בס' בית אהרן עה"ת.

וי"א רחל בת נ"א קי"א (סה"י) וי"א רחל בת מ"ה קי"ב ולאה בת
נ"א קי"ג (סה"י) [וע' בהערה קי"ד].

(לה, כט) ויגוע יצחק וימת. י"א בניסן וי"א בתשרי (ר"ה י"ב). [עי' לעיל
פ' חיי שרה עה"פ ויגוע וצרף לכאן].

(לו, ג) בשמת בת ישמעאל. היא מחלת (ירו' ביכורים פ"ג ה"א).

(לו, ו) ויקח עשו וגו' ואת בניו. הם המנויין בפרשה ועוד בן הי' לו ושמו
אחי (רוקח ותוס' השלם בפ' הצילני נא מיד אחי בשם מדרש).

(לו, ו) ואת בנותיו. מרצית ופועית (סה"י).

(לו, כ) שעיר. בן חור בן חוי בן כנען (סה"י)

(לו, כד) אשר מצא את הימים. אלו פרדות (פסחים נ"ד א') וי"א בני אדם
משונים (ירו' ברכות פ"ח ה"ה ע"ש בפ"מ בשם מדרש דה"י) וי"א מין
חי' שחצי' אדם וחצי' חי' קטו (סה"י) וי"א אלו שדים (זוה"ק וישלח
קע"ח א') וי"א שנלחם עם הגבורים שנקראים אימים (תרגום אונקלוס
וכמ"ש רמב"ן).

קיא. נראה דט"ס הוא כי לא נמצא שם כן.

קיב. וי"א בת מ' שנה (סדר הדורות בשם קהלת יעקב ב' אלפים קצ"ב) וע"ש שכ' דלפי ספר
הישר חיה רחל מ"ב שנים, ושלדעת רבינו בחיי כ"ו שנים, ולדעת הפענח רוא כ"ח שנים.
קיג. ע' רמב"ן פ' ל"ה פסוק כ"ב שכתב ולא פחד (ראובן) מאמו כי זקנה היתה, ע"כ.
וצ"ע דלכל היותר לא היתה יותר מנ"א שנים. ואולי י"ל ע"ד ויהי כאשר זקן שמואל.

קיד. שאלתי את רבינו אם מצאנו סיבה בחז"ל לקיצור שנים של לאה, שלכל היותר לא
עברה נ"א שנים, דבשלמא רחל מתה מקללת יעקב "עם אשר תמצא את אלקיך" וגו', או
משום איסור שתי אחיות בא"י, אבל על לאה לכאור' לא מצאנו, והשיב: "שהגיע זמנה
למות", ע"כ. ואולי י"ל עפ"י דברי המדרש לקח טוב בפ' חיי שרה, "כל הנשים צדקניות
מתו לפני בעליהן כדי שלא יתבזו אחריהן", וא"כ כדי שתמות לפני יעקב היתה צריכה
למות צעירה. אך א"כ יכלה לחיות עוד הרבה שנים עכ"פ ועדיין למות לפני יעקב. ואולי
י"ל שכדי שתיקבר במערת המכפלה היתה צריכה למות לפני ירידתם למצרים שאם היתה
יורדת איתם לא היה שייך להעלותה דבאשה "תיכף למיתה קבורה" וכן מצד פרעה לא
היה פשוט, אך גם לפי"ז יכלה עוד לחיות עוד כמה עשרות שנים לפי החשבון. וילע"ע.

קטו. שם איתא מחצים ולמטה כתואר בני האדם ומחצים ולמעלה מהם כדמות דובים
ומהם כדמות קופים ולהן זנבות אחוריהן מכין כתפיהן ומטה לארץ כזנב הדוכיפת.

(לו, כד) [במדבר. על שפת ים סוף נגד מדבר העמים (סה"י)].

(לו, לב) בלע בן בעור. הוא בלעם (ת"י).

* (לו, לב) דנהבה. היא אפריקה (סה"י פ' שמות).

(לו, לג) יובב בן זרח. הוא איוב (רוקח וכ"ה בתוספות השלם).

* (לו, לו) ממשריקה. מארץ בני קדם (סה"י).

(לו, לז) מרחובות הנהר. הוא נהר פרת (תרגום).

וישב

(לו, ב) ויבא יוסף את דבתם. שאוכלין אבר מן החי וי"א שמזלזלין בבני השפחות וי"א שחשודין על העריות (ירו' פאה פ"א ה"א).

(לו, ג) כתונת פסים. י"א שהוא בגדי אדה"ר שעשו נטלן מנמרודקטז (מדרש כת"י מובא בתו"ש).

(לו, טו) וימצאהו איש. זה גבריא'ל (תנחומא סי' ב') ובבעה"ת השלם אי' שהי' רפאל. [וי"א ג' מלאכים נזדווגו לו ק"י (ב"ר)].

(לו, יח) ויראו אותו מרחוק. רחוק מיל (תנחומא החדש סי' י"א).

(לו, יח) [ויתנכלו אותו להמיתו. אמרו בואו ק"י ונשסה בו את הכלבים (ב"ר). וי"א ע"י קשת (תו"ש בשם מדרש)].

(לו, יט) ויאמרו איש אל אחיו. שמעון ללוי (ת"י וסה"י).

קטז. ע' לעיל פ' תולדות עה"פ את בגדי עשו בנה החמודות, ובהערה שם.

קיו. מדכתיב בפרשה שם ג' פעמים איש.

קית. ובמדרש לקח טוב, "מיד שיסו בו את הכלבים". ובשמירת הלשון ח"ב פ' י"א כ' ע"ז "וידוע מה דאיתא בגמ' כל המספר לשה"ר ראוי להשליכו לכלבים שנאמר לא תשא שמע שוא וסמך ליה לכלב תשליכון אותו, והנה איתא בגמ' שסה בו את הכלב פטור, ואף בודאי שבדיני שמים חייב על גרמא ג"כ, חשבו בנפשם שבדיני שמים לא יתחיבו מפני שהוא בעל לשה"ר ומחלוקת.